

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

Barbara Brzęk

Agnieszka Kapłon

Wioletta Machowska

Jolanta Nazarko

Sławomir Świetlik

ZAKŁADANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

W programie zakładane osiągnięcia uczniów są tożsame z wymaganiami szczegółowymi opisanymi w podstawie programowej. Dzięki precyzyjnym zapisom nauczyciele mogą określić efekty, jakie mają uzyskać w poszczególnych fazach realizacji programu.

Osiągnięcia określone w podstawie programowej podzielono na zakresy (podstawowy i ponadpodstawowy) oraz działy i grupy:

1. Kształcenie literackie i kulturowe

- a) czytanie utworów literackich
- b) odbiór tekstów kultury

2. Kształcenie językowe

- a) gramatyka języka polskiego
- b) różnicowanie języka
- c) komunikacja językowa i kultura języka
- d) ortografia i interpunkcja

3. Tworzenie wypowiedzi

- a) elementy retoryki
- b) mówienie i pisanie

4. Samokształcenie

Zakres podstawowy

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

a) **Czytanie utworów literackich.** Uczeń:

- rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
- rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

- rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu; wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;
- rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;
- interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;
- rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;
- wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje je refleksji;
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, *Dziadów cz. II* oraz *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, *Zemsty* Aleksandra Fredry, *Balladyny* Juliusza Słowackiego ;
- porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

b) Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych ;
- analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
- rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe;
- określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; rozumie pojęcie katharsis i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła;
- charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;
- odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;
- odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

2. Kształcenie językowe.

a) Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;
- rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;
- rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;
- rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

b) Zróżnicowanie języka polskiego. Uczeń:

- rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście;
- rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania;
- rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku;
- określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny;

- zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym;
- rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna, mitologiczna itp.) oraz określa ich funkcje w tekście;
- rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

c) Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście;
- zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt);
- rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (homonimie, anakoluty, elipsy, paradoksy); dba o jasność i precyzję komunikatu;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście;
- stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność;
- rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje;
- stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji;
- charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

d) Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (ą, ę) oraz połączeń om, on, em, en; pisowni skrótów i skrótowców;
- wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu;
- rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym.

3. Tworzenie wypowiedzi.

a) Elementy retoryki. Uczeń:

- formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
- wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;
- rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);
- wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę ;
- rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty ad personam);
- rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach;
- odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;
- rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;
- rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym;
- rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście.

b) Mówienie i pisanie. Uczeń:

- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;
- zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- tworzy formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne, etykietę językową;
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;
- odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;
- tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;
- stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych;

- w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;
- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

4. Samokształcenie.

Uczeń:

- rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
- porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;
- korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej;
- sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych;
- dokonuje krytycznej selekcji źródeł;
- wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
- wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji;
- posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;
- wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;
- gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;
- korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej, oraz krytycznie ocenia ich zawartość;
- wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć;
- zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe oraz pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji.

Zakres ponadpodstawowy

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

a) Czytanie utworów literackich.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;
- rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;
- rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;
- rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok;
- rozpoznaje mitologizację i demitologizację w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji;
- rozpoznaje w utworach literackich konwencje: baśniową, oniryczną, turpistyczną, nadrealistyczną, postmodernistyczną;
- określa przemiany konwencji i ich przenikanie się w utworach literackich; rozpoznaje odmiany synkretyzmu (rodzajowego, gatunkowego) oraz interpretuje jego znaczenie;
- rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, paronomazję, kontaminację, metonimię, synekdochę, synestezję, odmiany inwersji, gradację; określa ich funkcje;
- rozumie pojęcie archetypu, rozpoznaje archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- rozumie pojęcie parafrazy, parodii i trawestacji, wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego;
- porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego;
- rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;
- rozumie i określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich.

b) Odbiór tekstów kultury.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu;
- wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki;
- rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;
- porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;
- rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce;
- odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach;
- zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy i ewolucję od romantyzmu do współczesności.

2. Kształcenie językowe.

a) **Gramatyka języka polskiego.** Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

– rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy we fleksji, fonetyce i składni.

b) **Zróżnicowanie języka polskiego.**

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

– rozumie i wyjaśnia różnicę między etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;

– rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: akcent, intonacja, dynamika, rytmizacja i określa ich funkcje w tekście;

– rozumie pojęcie socjolektu; rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne;

– rozumie, co to jest tabu językowe; rozpoznaje jego obecność w wypowiedziach;

– określa właściwości języka jako nośnika i przekaźnika treści kulturowych;

– rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny (dzieła literackiego, autora) oraz styl typowy (gatunku literackiego, prądu literackiego, epoki) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego;

– określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich;

– określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów.

c) **Komunikacja językowa i kultura języka.**

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

– określa intencję wypowiedzi jako aktu o dwóch znaczeniach: dosłownym i implikowanym (presupozycja);

– rozpoznaje i określa funkcje tekstu (fatyczną, magiczną);

– określa funkcje języka: poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (dostosowanie języka do sytuacji komunikacyjnej) oraz społeczną (budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej, narodowej);

– określa rolę języka w budowaniu obrazu świata.

d) **Ortografia i interpunkcja.**

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

– stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.

3. Tworzenie wypowiedzi.

a) Elementy retoryki.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień;
- stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (indukcyjne, dedukcyjne, sylogizmy);
- rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym oraz metodę pytań podchwytliwych i sugerujących;
- rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście oraz przedstawia propozycję odczytania;
- rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.

b) Mówienie i pisanie.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: esej, interpretacja porównawcza, reportaż, felieton.

4. Samokształcenie.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;
- włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu.

Na podstawie wymagań szczegółowych opisanych w podstawie programowej nauczyciel może dodatkowo precyzować przewidywane osiągnięcia uczniów w odniesieniu do poszczególnych aktywności. Na przykład na początku cyklu kształcenia zapoznaje uczniów z historycznoliterackim porządkiem i informuje o specyficznych wymaganiach w odniesieniu do każdej epoki literackiej, np. uczeń:

- zna ramy czasowe danej epoki (**ZP**) i ich uzasadnienie (**ZPP**);
- charakteryzuje główne prądy filozoficzne (**ZP**) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki (**ZPP**);
- zna wybrane dzieła sztuk plastycznych, objaśnia je, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki (**ZPP**);
- zna treść wskazanych utworów literackich napisanych w danej epoce oraz sylwetki twórcze ich autorów (**ZP**);
- potrafi scharakteryzować problematykę lektur (**ZP**), konwencję literacką (**ZPP**), cechy rodzajowe i gatunkowe (**ZP**);
- rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego oraz sposoby kreowania świata przedstawionego, w tym alegorie i symbole (**ZP**);

- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów (**ZP**);
- rozpoznaje podstawowe motywy i topoty, zwłaszcza motywy biblijne i antyczne (**ZP**);
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst macierzysty (związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi) (**ZPP**);
- w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów wcześniej poznanych w szkole (**ZP**);
- rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe (**ZP**);
- przedstawia propozycję interpretacji utworu w kontekście epoki i uniwersalną (**ZPP**).

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIĄ

- każda ocena wystawiana przez nauczyciela jest jawna i uzasadniona;
- wypracowania, sprawdziany, testy czytania ze zrozumieniem, zapowiedziane kartkówki, próbne matury nauczyciel zapowiada z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i wpisuje termin do dziennika elektronicznego, podając jednocześnie zakres sprawdzanych umiejętności i wiadomości;
- uczeń, który nie przystąpił do sprawdzianu (lub innej formy pisemnej wcześniej zapowiedzianej) w wyznaczonym terminie do dziennika elektronicznego ma wpisane „nb” jako informację o nieobecności (nie jest to ocena);
- uczniowie są zobowiązani do zaliczenia ważnych sprawdzianów pisemnych (wskazanych przez nauczyciela) w terminie wyznaczonym przez polonistę.
- kartkówki niezapowiedziane obejmują materiał z trzech ostatnich tematów lekcyjnych;
- kartkówki zapowiedziane obejmują materiał wskazany przez nauczyciela;
- sprawdzone i ocenione prace pisemne nauczyciel omawia w klasie przy ich oddawaniu i daje do wglądu w terminie do 2 tygodni od przeprowadzonego sprawdzianu pisemnego;
- uczeń, który podczas prac pisemnych korzysta ze źródeł niedozwolonych lub z pomocy innych uczniów, otrzymuje ocenę niedostateczną i traci możliwość poprawy tej pracy;

- uczeń ma prawo do:

a) zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji (wpis „np.” w dzienniku elektronicznym) bez podania przyczyny dwa razy w ciągu roku; nieprzygotowanie nie dotyczy lekcji powtórzeniowych i treści lektur; zgłoszenie nieprzygotowania zwalnia ucznia z odpowiedzi ustnej, ale nie zwalnia z udziału w lekcji bieżącej; przez nieprzygotowanie się do lekcji rozumiemy: brak zeszytu, brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych do lekcji;

b) zgłoszenia nieprzygotowania bez adnotacji w dzienniku na najbliższej lekcji po chorobie trwającej co najmniej tydzień;

- po wykorzystaniu liczby nieprzygotowań uczeń otrzymuje za każde nieprzygotowanie do lekcji ocenę niedostateczną;

- każdy uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego zawierającego wszystkie treści przekazane na zajęciach;

Sprawdziany z treści lektur oraz wiedzy o epoce, które zawierają wymagania wyłącznie z poziomu podstawowego są oceniane w następujący sposób:

0–49% punktów	niedostateczny
50–64% punktów	dopuszczający
65–79% punktów	dostateczny
80–89% punktów	dobry
90–100% punktów	bardzo dobry

Sprawdziany pisemne (wypracowania maturalne, kartkówki) są oceniane według skali:

0–29% punktów	niedostateczny
30–44%	dopuszczający
45%–64%	dostateczny
65%–79%	dobry
80%–94%	bardzo dobry
95%–100%	celujący

Formy pracy ucznia podlegające ocenie z uwzględnieniem średniej ważonej:

- a) prace klasowe dwugodzinne (rozprawki) – waga 3
- b) sprawdziany wiadomości z wiedzy o epoce, z treści oraz problematyki lektur – waga 3
- c) kartkówki z trzech ostatnich tematów – waga 2
- d) prace domowe krótkie – waga 1, prace domowe rozprawki – waga 2
- e) recytacja utworów – waga 3
- f) sprawdziany czytania tekstu ze zrozumieniem – waga 2
- g) odpowiedzi ustne – waga 3
- i) aktywność podczas lekcji – waga 1
- j) udział w życiu kulturalnym szkolnym i pozaszkolnym – waga 2
- h) zeszyt przedmiotowy – waga 1

Sposoby kontroli wiadomości: odpowiedź z bieżącego materiału, aktywność, zadanie domowe, zadanie klasowe, sprawdziany wiadomości, prace klasowe (rozprawki) i czytanie tekstu ze zrozumieniem.

Rozprawki w klasach pierwszej poprzedzone są ćwiczeniami redakcyjnymi, doskonalącymi umiejętność tworzenia tekstu własnego. Dwugodzinne prace klasowe łączą się z problematyką lektur wskazanych przez polonistę.

Sprawdziany wiadomości z wiedzy o epoce poprzedzone są powtórzeniem materiału. Zapowiadane są z minimum tygodniowym wyprzedzeniem i zapisem w dzienniku elektronicznym. Składają się z zadań zamkniętych i otwartych i obejmują zakres wymagań i umiejętności podstawowych i ponadpodstawowych. Nauczyciel jest zobowiązany do poprawienia sprawdzianu w ciągu dwóch tygodni od jego napisania (z wyłączeniem dłuższej przerwy w roku szkolnym np. ferie, święta), omówienia wyników i wpisania ocen do dziennika elektronicznego. Uczeń i jego rodzice (opiekun prawny) mają prawo wglądu do prac na terenie Zespołu Szkół Mechanicznych, które są przechowywane przez nauczyciela do końca roku szkolnego.

Uczniowie są zobowiązani do zaliczenia ważnych sprawdzianów pisemnych (wskazanych przez nauczyciela) w terminie wyznaczonym przez polonistę. Zaliczenie tego materiału może mieć również formę ustnej odpowiedzi.

WARUNKI I TRYB UZYSKANIA OCENY WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA OCENA ROCZNA

Uzyskanie wyższej niż przewidziana rocznej oceny klasyfikacyjnej

Uczeń może podwyższyć sobie ocenę roczną z przedmiotu o jeden stopień od tej, którą zaproponował nauczyciel na miesiąc przed konferencją klasyfikacyjną jeżeli:

1. poprawi sprawdziany, z których otrzymał niskie oceny (sprawdziany wskazuje nauczyciel)
2. w przypadku braku oceny ze sprawdzianu napisze ten sprawdzian (zakres materiału podaje nauczyciel)
3. wykona dodatkowe prace (np. referaty, zadania, prezentacje) wskazane przez nauczyciela
4. osiągnie znaczące sukcesy (lokaty 1-3) w konkursach przedmiotowych szkolnych i międzyszkolnych

TRYB UZYSKANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ.

1. Uczeń lub jego rodzice/prawni opiekunowie mają prawo ubiegać się u nauczyciela o podwyższenie o jeden stopień proponowanej oceny w terminie nie dłuższym niż 2 dni robocze od otrzymania informacji o przewidywanej dla niego rocznej ocenie.
2. Wolę taką powinien wyrazić uczeń lub jego rodzice/opiekunowie prawni na piśmie skierowanym do nauczyciela.
3. Nauczyciel uzgadnia z uczniem termin, formy i zakres sprawdzania wiedzy i umiejętności.
4. W przypadku nieprzystąpienia ucznia do zaplanowanych form sprawdzania wiedzy i umiejętności w wyznaczonym terminie z przyczyn nieusprawiedliwionych, traci on prawo do ubiegania się o podwyższenie oceny.
5. Sposoby i terminy sprawdzania wiedzy i umiejętności określa nauczyciel przedmiotu.
6. Stopień trudności zadań musi odpowiadać wymaganiom edukacyjnym na ocenę, o którą ubiega się uczeń.
7. Prace sprawdzające przeprowadza nauczyciel przedmiotu.
8. Na podstawie ocenionych prac nauczyciel podwyższa ocenę, jeśli uczeń spełnił wymagania niezbędne do uzyskania wyższej niż przewidywana ocena lub pozostawia wcześniej ustaloną ocenę, jeśli warunki jej podwyższenia nie zostały spełnione.

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH

1. Nauczyciel zobowiązany jest miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej do:

- a) pisemnego poinformowania wychowawców klas o przewidywanych rocznych ocenach klasyfikacyjnych (wpisanie propozycji ocen do e-dziennika),
- b) ustnego poinformowania uczniów o przewidywanych dla nich rocznych ocenach klasyfikacyjnych oraz o warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej;

2. Przy wystawianiu oceny rocznej nauczyciel sugeruje się średnią ważoną.

Średnia ważona wskazuje na ocenę sugerowaną, ale nie ostateczną. Nauczyciel może w uzasadnionych przypadkach podwyższyć (jeśli sprawdziany pisemne zostały poprawione na ocenę wyższą) lub obniżyć ocenę (jeśli uczeń nie pisał sprawdzianów lub nie podejmuje próby poprawy ocen niedostatecznych) sugerowaną przez średnią ważoną. Ostateczna decyzja należy do nauczyciela.

Przy wystawianiu oceny rocznej nauczyciel bierze pod uwagę oceny z I i II okresu oraz stopnie ucznia z poszczególnych obszarów działalności, rozwój ucznia, wkład pracy w stosunku do zdolności.

Uczeń, który w wyniku klasyfikacji śródrocznej otrzymał ocenę niedostateczną zobowiązany jest do zaliczenia materiału programowego w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Zaliczenie materiału odbywa się w formie pisemnej i ustnej.

Niezaliczenie I okresu może być podstawą do otrzymania niedostatecznej oceny rocznej.

Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną na koniec roku szkolnego otrzymuje od nauczyciela zagadnienia do przygotowania się do egzaminu poprawkowego w wersji papierowej lub elektronicznej w dzienniku elektronicznym.

KRYTERIA OCENY I METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Ocenie mogą podlegać:

- prace klasowa w różnej formie (np. test, sprawdzian wiedzy, wypowiedź argumentacyjna, testy czytania ze zrozumieniem);
- pisemne prace domowe;
- odpowiedzi ustne na lekcji (np. głos w dyskusji, prezentacja, wypowiedź na określony temat);
- praca samodzielna na lekcji (np. jednostkowa, grupowa);
- realizacja projektów.

Uczeń, z uwagi na wymagania świata współczesnego, powinien być przygotowany do dłuższych, swobodnych i twórczych wypowiedzi ustnych. W ich ocenie można uwzględnić:

- pomysłowe, oryginalne opracowanie tematu;
- samodzielność opracowania zagadnienia;
- przejrzystość układu, kompozycję wypowiedzi;
- jasność i precyzję wyrażanych myśli;
- poprawność językową;
- bogactwo słownictwa;
- unikanie schematów i szablonów językowych;
- wystrzeganie się wyrazów i zwrotów modnych.

Przy ocenianiu osiągnięć ucznia można wykorzystać poniższą charakterystykę.

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości określonych w podstawie programowej w zakresie wiedzy historycznoliterackiej;
- nie zna treści i problematyki lektur obowiązkowych;
- nie opanował podstawowych umiejętności redagowania wypowiedzi argumentacyjnych;
- nie ma elementarnej wiedzy o języku.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna i poprawnie stosuje podstawowe pojęcia z zakresu nauki o języku, historii i teorii literatury;
- zna treść omawianych tekstów kultury, streszcza utwory fabularne, charakteryzuje bohaterów;

- określa tematykę i problematykę omawianego utworu;
- umie zaprezentować podstawowe wiadomości o epokach literackich (ramy czasowe, światopogląd epoki, najważniejsze hasła i ideały, kierunki artystyczne, typowe gatunki);
- podejmuje próby publicznego zabierania głosu;
- mówi i pisze na zadany temat w sposób komunikatywny, przestrzegając podstawowych zasad poprawności i kompozycji;
- sporządza notatki z lekcji zawierające główne omawiane treści;

Ocena dostateczna (3)

– to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto

Uczeń:

- zna podstawowe zasady poprawności językowej;
- rozróżnia odmiany stylowe polszczyzny oraz rodzaje stylizacji;
- zna podstawowe funkcje tekstów językowych;
- rozróżnia językowe środki perswazji i manipulacji;
- podejmuje próby analizy i interpretacji tekstu, wskazuje główne wątki w utworze;
- odczytuje sens utworu, uwzględniając kompozycję i słowa-klucze;
- dostrzega związki między literaturą a innymi dziełami sztuki;
- zna style w sztuce i rozpoznaje ich cechy;
- umieszcza interpretowany tekst w kontekście historycznoliterackim;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju, obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- zabiera głos na temat, formułuje opinie, stosuje zasady etykiety językowej;
- pisze dłuższe wypowiedzi, zachowując zasady poprawności językowej i kompozycji;
- zna reguły gatunkowe zadanej formy wypowiedzi, potrafi je stosować;
- słucha ze zrozumieniem, notuje selektywnie i funkcjonalnie;

Ocena dobra (4)

– to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w sytuacjach typowych;
- dobrze zna treść i problematykę omawianych lektur i innych tekstów kultury;
- zna i respektuje zasady poprawności i normy językowej;
- rozpoznaje środki stylistyczne, określa ich funkcje w utworze oraz stosuje je w sposób świadomy we własnych wypowiedziach (**ZPP**);

- dokonuje pogłębionej analizy i interpretacji tekstu (**ZPP**);
- rozpoznaje typ nadawcy i adresata utworu
- umieszcza interpretowany tekst w kontekście biograficznym, filozoficznym, religijnym, itp. (**ZPP**);
- charakteryzuje elementy świata przedstawionego utworu;
- rozpoznaje wykładniki ironii, groteski, komizmu, patosu (**ZPP**);
- rozpoznaje konwencje stylistyczne;
- rozpoznaje motywy, symbole, toposy, aluzje literackie (**ZPP**);
- krytycznie i samodzielnie zbiera materiały na wybrany temat, korzystając z różnych źródeł (**ZPP**);
- syntetyzuje i porządkuje zgromadzone informacje;
- planuje swoją wypowiedź, sporządzając plan, konspekt, notatkę;
- dostosowuje formę wypowiedzi do okoliczności, tematu i osoby adresata;
- tworzy w pełni samodzielnie i ze świadomością wyznaczników gatunkowych takiej wypowiedzi pisemnej, jak referat, rozprawka, recenzja, esej, felieton, esej interpretacyjny (**ZPP**);

Ocena bardzo dobra (5)

–to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę omawianych lektur;
- zna zasady retoryczne dotyczące kompozycji tekstu;
- rozpoznaje cechy stylu i języka w poznawanych utworach;
- dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji tekstu (**ZPP**);
- umieszcza interpretowany tekst w różnych kontekstach (**ZPP**);
- analizuje kreację i elementy świata przedstawionego utworu;
- porównuje aspekty analizowanego/analizowanych dzieła/dzieł (**ZPP**);
- ocenia i wartościuje postawy wyrażane w poszczególnych dziełach literackich (**ZPP**);
- rozpoznaje nawiązania intertekstualne (**ZPP**);
- rozpoznaje związki między tekstem literackim a rzeczywistością pozaliteracką (językiem i historią poszczególnych epok);
- rozpoznaje i ocenia procesy zachodzące w kulturze i wzajemne wpływy poszczególnych stylów, prądów i epok (**ZPP**);
- pisze tekst w określonym stylu;
- gromadzi i selekcjonuje literaturę przedmiotu wg określonych kryteriów;

Ocena celująca (6)

– to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych (**ZPP**);
- zna teksty z poziomu podstawowego i ponadpodstawowego oraz inne – poznane w trakcie własnej lektury (**ZPP**);
- krytycznie analizuje i interpretuje tekst (**ZPP**);
- zna przemiany zachodzące w obrębie poszczególnych gatunków literackich (**ZPP**);
- funkcjonalnie wykorzystuje różne konteksty w interpretacji utworu (**ZPP**);
- rozpoznaje znaki tradycji (**ZPP**);
- redaguje własną wypowiedź zgodnie z regułami gatunkowymi i funkcją (**ZPP**);
- świadomie dobiera środki językowe w wypowiedzi ustnej i pisemnej (**ZPP**).